

- 1 **Nimetage ajalooline isik, keda on kujutatud** sellel Jean-Simon Berthélemy (1743-1811) maalil kesksena. Sama stseeni on kujutanud ka Fedele Fishetti, Giovanni Paolo Panini, Andre Castaigne jpt kunstnikud.

- 2 Küsitav on Euroopa kaitsepühak (aastast 1964), kes VI sajandil asutas legendaarse kloostrit Monte Cassinol. Ta on maatöölise, arhitektide ja mitme teise tegevusala patroon. Tema mälestuspäeva tähistatakse 11. juulil. **Kes?**

- 3 Ta sündis 1790.a. Saksi-Coburg-Saalfeldi hertsogkonnas sealse hertsogi Franz Friedrichi pojana. 1812 liitus ta Napoleoni sõdade ajal Vene armeega ning sai sealt 1816 kindralleitnandi auastme. 1830 pakuti talle Kreeka kuningatrooni, kuid ta loobus sellest, ent nõustus sama aasta sügisel saama ühe teise riigi esimeseks kuningaks. Tema ametisse astumise päeva 21.juulit tähistatakse seal iseseisvuspäevana. **Kes ja mis riik?**

- 4 Ta oli Schilleri-uuriija Riiast, kuid leiab kindlalt äramärkimist ka Eesti ajaloos. Nimelt käsitles ta oma peateoses "Lätlased, eriti Liivimaal, filosoofilise sajandi lõpul" (1796) eesti ja läti talupoegade rõhutatud olukorda saksa mõisnike valitsemise all ning taotles pärisorjuse kaotamist ja talurahvale maa andmist. Sellega ta nagu sillutas teed Liivimaa talupoegade vabastamisele ning mõjutas tugevasti läti ja eesti rahvusliku liikumise tegelasi. **Kes?** Sama perekonnanimi on tuntud ka tänapäeva poliitikas.

- 5 1944.a. 8.septembri õhtu kell 18.43, tegevuspaik Chiswick Lääne-Londonis. Ohvreid oli kolm - 63-aastane proua Ada Harrison, 3-aastane Rosemary Clarke ja Bernard Browning Kuninglikust Sapöörikorpusel. **Mille poolst on see kuupäev ja toimunud sündmus tähelepanuväärsed?**

- 6 Paljude riikide, nt USA vapil on ühepealine kotkas. Venemaa ja Albaania on oma vapile aga paigutanud 2-pealise kotka. Haruldasem on 3-pealine kotkas, mille võis nt kunagi leida Baden-Württembergis asunud Waiblingeni kreisi vapil. 1991 planeeris ka tollase Leningradi linnavõim paigutada linna lipule 3-pealist kotkast, aga asi jäigi vaid projektiks. Kõiki aga ületab ühe riigi presidendi lipp ja vapp, mille peal ilutseb 5-pealine kotkas. **Millise riigi** presidendi sümboolikast on jutt?

- 7 Mati Hint on oma raamatus „Eeslaval“ kirjutanud ühe eesti poliitiku kohta järgmiselt: "... nüüd olen ma Rahvarindes ära näinud, kui kiiresti see läheb. ...*** alustab kõnet: "Mina kui kommunist." Läheb natuke aega mööda ja ta ütleb: "Vabandage, kommunist ei ole ma kunagi olnud, aga marksistiks jään ma surmani". ...veel natuke aega mööda ja ta ütleb: "Marksismist ei taha ma midagi teada, aga olen eluaeg olnud sotsiaaldemokraat." **Kellest jutt?**

- 8 1857.a. pani Hermann Sichel Mainzis aluse veinitööstusele, mis aastast 1921 toodab küsitavat veini. Seda on oma poliitikute alguses reklaaminud ka Evelyn Sepp, reklaami saatis tekst „õrnalt patune“. **Milline veinisort?**

- 9 **Millist nime** kannab Eesti esimene ökojäästist tootev ettevõte?

- 10 Küsitava õlletööstuse toodang on üks kuuest, mida Oktoberfestil ametlikult pakutakse. Mitmete allikate kohaselt olevat tegu Hitleri lemmikõllega – nii paljudest kui ta seda üldse tarvitas. Igatahes olevat 1923. aastal Müncheneri Bürgerbräukeller'is enne õlleputši alustamist just seda marki õlut kaanitud. 1981. aastal jõid Nikki Sixx ja Tommy Lee ühes garaazhis oma uuele bändile nime otsides end sellest õllest praktiliselt pildituks, kuid tänu küsitava õllemargi nimes olevale iseärasusele leiti bändile ka uus nimi Mötley Crüe. **Mis õllebränd?**

- 11 Sellelt puult (lad.k. *Quercus suber*) korjatakse saaki alles siis kui puu saab 25-30 aastaseks. Järgmine saagikoristus toimub 9-12 aasta möödudes. Pool saagist maailmas tuleb ühest Euroopa riigist. **Mis puu ja mis riik?**
- 12 Arame, wakame, kombu, hijiki, nori – need on armastatud toitained jaapanlaste (aga ehk ka teistel rahvastel?) toidulaual. **Millega on tegu?**
- 13 See, et tuulehaugi luud on rohelised, on teada paljudel. Tegelikult on Eesti vetes veel teinegi roheliste luudega kala. Teda küsimegi. Ladina keeles on ta *Zoarces viviparus*. Rahvapärased nimed näiteks junn, merekoer, madel, jamepea jt. **Mis kala?**

- 14 **Küsime taimeliiki.** Ta (*Prunus spinosa*) kuulub roosõieliste sugukonda toompuu perekonda. On keskmise kõrgusega põõsas või 3–4 m, rekordina kuni 8 m kõrgune rohkesti harunev puu. Eestis looduskaitse all. Kasvab Euroopas, Põhja-Aafrikas ja Ees-Aasias. Eestis leidub teda läänerannikul ja saartel (Saaremaal ja Väike-Pakril). Tema võrsed on karvased, oksad enamasti astlalised. Võib moodustada läbimatuid tihnikuid. Tal on lühikese viljavarrega väikesed sinkjasmustad luuviljad. Need on väikesed, läbimõõduga kuni 12 mm. Viljadest valmistatakse hoidiseid ning likööre. Sobib ploompüüsortide aluseks. Punaseleheline sort 'Purpurea' on kasutusel iluaianduses. Ta on hea põletuspuu, annab palju sooja ja vähe suitsu. Minevikus valmistati temast jalutuskeppe ja sõjanuiasid.
- 15 Aristoteles uskus lindudest midagi, mida usuti veel 18.sajandilgi. Praegu teatakse, et nii teeb ainult Põhja-Ameerikas elav öösorriliste liiki kuuluv *Phalaenoptilus nutalli*. **Milline tegevus?**

- 16 Eestis on teada vähemalt 16 mineraalveeleiukohta. Neist on aktiivses kasutuses vaid Värskä, Häädemeeste ja Kuressaare üsna erisuguse mineraalsusega põhjavesi. Nõuka ajal müüdi pudeliveena (lisaks Värskale ja Häädemeestele) veel kolme mineraalvett. Mainigem neist ära „Ikla“. **Milliseid linnanimesid kandsid ülejäänud kaks?**
- 17 Nüüd, kus esimene uutest Väinamere parvlaevadest on vette lastud (ja tellijad elektroonilise valve all viibivad), **küsime nelja nime**, mida hakkavad kandma eeldatavalt käesoleva aasta oktoobrist mandri ja Eesti suursaarte vahel liiklust alustavad parvlaevad.

- 18 1796-1797 eksisteerisid Napoleoni tahtel kaks naaberriiki, mis said nimed nendevahelise jõe järgi. **Mis jõgi eraldas neid riike?** 1797 need ühendati, ka uue riigi (1797-1802) nimi saadi suure maastikuobjekti järgi.
- 19 **Nimetage see loodusobjekt** (piisab kahest paralleelnimetusest ühe kirjapanekust).

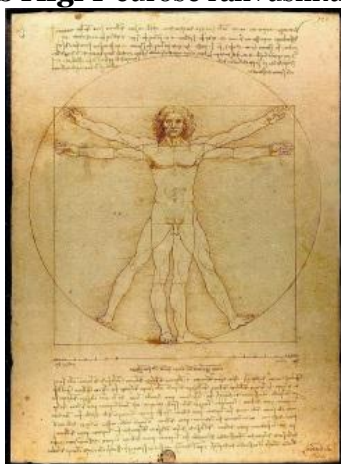

- 20 Vastavalt registreeritud kaubamärgile tohib see linn nimetada ennast Venemaa kolmandaks pealinnaks. 2009. aastal saadi ka preemia „Venemaa spordipealinn“. **Nimetage see Jurmala sõpruslinn.**

- 21 Küsitav on nimetatud XVI sajandil elanud Ugo Boncompagni (Buoncompagni) auks. Esimese ettepaneku selle kasutamise kohta tegi aga Napoli arst Aloysius Lilius. Itaalias, Saksamaal ja mitmel pool mujal võeti see kasutusele 1622, Taanis tänu Ole Römer`ile 1700. Rootsis katsetati asjaga üle poole sajandi, enne kui see 1753 täielikult kasutusele võeti. Jaapanis aga aktsepteeriti seda tänu Meiji reformile. **Millega on tegemist?**
- 22 Seda rahvusvahelist tähtpäeva tähistatakse alates 2010. aastast 18. jaanuaril. Ettepaneku päeva tähistamiseks tegi Saksamaa kolleksionäär Cornelius Grätz, kes valis 18. kuupäeva, kuna arv 18 meenutas talle väga objekti, mille auks päeva tähistatakse ja milliseid ta on aastaid kolleksioneerinud. Ka jaanuar valiti tähtpäeva tähistamiseks välja kui aasta sobivaim kuu. **Mille päeva 18.jaanuaril tähistatakse?**

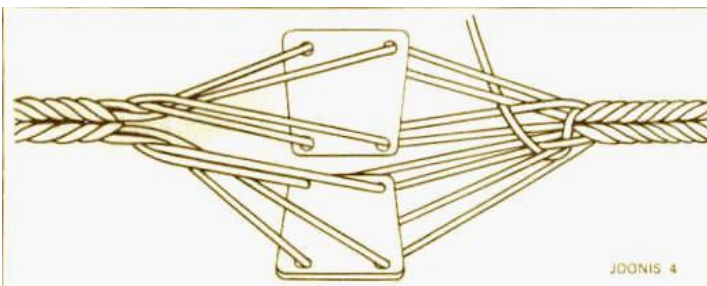
- 23 Mis riigi 1-eurose rahvuslikul küljel on see joonis?

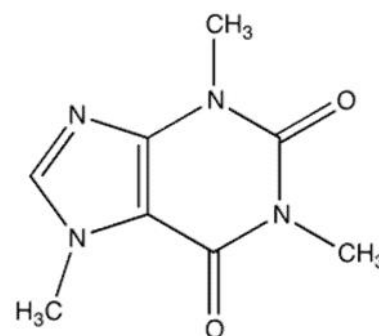
- 24 Rahvarikkamad riigid maailmas on teatavasti Hiina (1374 milj.in.), India (1282) ja USA (322). **Millised riigid asuvad selles edetabelis 4. ja 5. kohal**, kusjuures neis mõlemas neis riigis elab üle 200 miljoni inimese?
- 25 Kuulete üht laulu Harri Vasara ja Veera Neluse esituses, saadab Emil Laansoo instrumentaalansambel. Helilooja Frank Churchill kirjutas selle ühele filmile. **Millisest filmist** on see laul kuulsaks saanud?

- 26 **Kuidas nimetatakse neid** vööde ja vööpaelte kudumise vahendeid? Baltimaades on kasutatud nelja auguga, mujal ka 2 ja 6 auguga vahendeid. Asja teadmata võib küsitavat terminit pidada hoopis muusika valdkonda kuuluvaks.

- 27 Küsitava keemilise aine eraldas vastavast ekstraktist 1819.a. saksa keemik Friedlieb Ferdinand Runge, selle keemilise ehituse tegi 1897 kindlaks Emil Fischer. Aine keemiline nimetus on 1,3,7-trimetüül-1H-puriin-2,6(3H,7H)-dioon), keemiline valem aga $C_8H_{10}N_4O_2$. Tegemist on alkaloidiga, mis käitub päritolutaimes sisaldudes pestitsiidina ja inimkehas psühhotroopse aine. **Millise nime all tunneme seda üsna igapäevast ainet?**

- 28 Tšuktšimaa asub Lätimaast üsna kaugel. Siiski selgub vene-tšuktši sõnaraamatust, et ühe sõna on tšuktšid igapäevaseks tarvitamiseks võtnud just läti keelest, millest omakorda kui tõlgime selle sõna läti keelest eesti keelde, saame sõna „särama“. Sellenimeline tegelane on ka läti eepose Lacplesise üks kangelannasid, Aizkrauklise tütar. **Kuidas kõlab see sõna või ka nimi tšuktši keeles või läti keeles?** Kunagi oli küsitav sõna/nimi/toode ka meil tarvitusel, kuid üldkasutatavaks see ei muutunud.

- 29 Maailma tosina suurima reisilaeva (brutomassilt) seas on enamiku nime osaks ... *of the Seas* (*Allure, Oasis, Quantum, Anthem, Freedom, Liberty, Independence*). Kohalt 10 leiame *Queen Mary 2*. Ülejäänud neljal (kohad 5, 6, 11, 12) laeval on kaheosalise nime esimeseks pooleks ühe riigi nimi. **Mis riik?**
- 30 XXL ehk *extra large* tähendab väga suurt suurust rõivastele. **Mille sümbol on aga rooma numbritega märgituna LXX ?** (70, ladina keeles *Septuaginta*).

- 31 Mis spordialal** on OM-i kavas olnud ka järgmised harjutused: 1900 Pariisis – *Sur la perche à la pyramide, Au cordon doré, Au chapelet, Sur la perche à la herse*; 1904 Saint Louis` - *Double American Round, Double National Round, Double Columbia Round*; 1908 Londonis – *York Round, Continental Style*? Selle ala esimeste olümpiavõtjate hulgas olidki enamasti prantslased, näiteks Henri Herouin. Saint Louis` võistlesid sel alal esmakordselt ka naised ning kolm „kulda“ võitis ameeriklanna Lida Scott Howell. See ala kujuneski rohkem korraldajate siseasjaks, mistõttu kadus programmist pärast 1908.a. Londoni mängu. 1920 püüti ala taastada kuid siiski nii ebaõnnestunult, et seekord kadus see juba kuni 1972.a. mängudeni.
- 32** Ta sündis Viljandimaal 1900.a. Sai kõrgema kehakultuurialase hariduse Berliinis ja töötas paljudes Eesti linnades võimlemisõpetajana. Ta tõi Eestimaale uudse spordiala – rahvastepalli. Ise tegi kaasa paljudel aladel. Kõige paremad tulemused olid suusatamises (4 x Eesti meister), teda on loetud ka Eesti murdmaasuusatamise rajajaks. Harrastas ka suusahüppeid ja organiseeris esimese trampoliini ehitamist Rakvere külje all Tõrma-Kõrgmäel. Selleaegse ainukese kõrgema haridusega võimlemisõpetajana Eestis oli ta ka konsultant Tartu Ülikooli kehakultuuri eriala avamisel. **Kes?**
-
- 33** Euroopa parimat jalgpalliklubi selgitatakse a-st 1956. Esimesed viis finaali võitis Madridi Real. **Kes on need kaks klubi**, kes suutnud võita kolmes järjestikus finaalis, vastavalt aastail 1971-73 ja 1974-76?
- 34** Selle spordiala algset nimetust seostatakse sõnaga „tagumik“ ja kuigi on teada, et umbes taolist mängu harrastati juba 14.sajandil, siis võiks öelda, et tänapäevane variant tekkis 19.sajandi lõpus (1896) kui Lancashire puusepp Brian Gamlin täiustas üht mänguvahendit. Tiitlivõistlusi peetakse 1978. aastast ning alates 1994 arvestatakse meistreid kahes versioonis – BDO ja PDC. Enim tiitleid on seni saanud Phyl Taylor – kahe versiooni peale kokku 16. Naiste arvestuses on seni edukam olnud Trina Gulliver (9 tiitliga). Oluliseks mõõduks on selle harrastajate jaoks distants pikkusega 2,37 meetrit. Esimese Eesti klubi nimeks oli 1997 Härjasilm. Meie maal ajavad selle spordiala asju põhiliselt Tiit Haidak ja Mati Leis. **Mis ala?**
- 35** Ühe hiljuti sündinud ilmakodaniku muudavad eriliseks tema ema ja isa ehk Marit Björgen ja tema elukaaslane, kes on võitnud kahe peale kokku kaheksa olümpiakulda, viis hõbedat ja ühe pronksi. Norra suusakuulsuste medalite üldarv jääb alla vaid Venemaa võimlejate Nikolai Andrianovi ja Ljubov Burda medalikollektsioonile - 1975. aastal abiellunud ning aasta hiljem vanemateks saanud venelased võitsid kahe peale kokku üheksa olümpiakulda. **Kes on Björgeni elukaaslane?** Tema olümpiamedalid on saavutatud kahevõistluses.

36 Küsitava 1946.a. Võrus sündinud eesti teatri- ja filmilavastaja ning näitleja CV-sse kuulub ka ETV Noortestuudio saatesarja „Mõned mõtted” juhtimine (1973-74). Ühes saates valas ta forellidega täidetud akvaariumi pesupulbrit – täpselt nii palju, kui kulunuks sokipaaari pesemiseks. Kalad surid muidugi silmapilkselt ning kisa-kära ja proteste oli üksjagu. **Kes** sellise teoga hakkama sai?

37 Kes on pildil olev juudist näitleja?

38 Millise Euroopa muuseumi kohvik reklaamib nii ennast kui muuseumi just niimoodi?

39 Kes on see detektiiv, keda näete mõlemal pildil? Tema noorpõlveaastatest jutustava sarja nime tegelast kehastab Shaun Evans, kogenud inspektorit aga John Thaw.

40 Pildil on inglise-ameerika kunstniku Benjamin Westi maal „Kindral Wolfe'i surm“ (või „Wolfe'i surm“; *The Death of Wolfe*; James Wolfe 1727-59 – ameerika kindral-major). Maalil on kujutatud 1759.a. Quebeci lahing. Millist tuntud skulptorit on mõned tema kaasaegsed kunstikriitikud selle maali põhjal süüdistanud plagiaadis?

- 41 28.04.2005 Vaal galeriis peetud kunstioksjonil maksti elava kunstniku teose eest Eestis esmakordselt üle 100 000 krooni. Tegemist oli maaliga "Maastik Elva lähedal", mille alghind oli 15 000, kuid see müüdi 103 000 krooniga. **Kes on kunstnik?**

- 42 Küsitava kunstniku (1866-1944) suguvõsa sai oma perekonnanime Siberis Tobolski kandis asuva jõe (1097 km) järgi, mille äärde nad olid 18. sajandil asunud. Perekond põlvnes tunguuside suguharust, kes elasid Mongoolias Amuuri kallastel. Küsitav ise oli uhke oma mongoli väljanägemise üle ja talle meeldis hoobelda sellega, et ta on 17. saj. tunguusi sugukonnapealiku Gantemuri järeltulija. Asutanud rühmituse Phalanx. **Kes?**

- 43 Käesoleval ajahetkel on neid kaheksa: Albert Gulk, Ilmar Kruusamäe, Priit Pangsepp, Marko Mäetamm, Reiu Tüür, Imat Suumann, Külli Suitso ja Priit Pajos. Oma päeva peavad nad Tartus iga kolme aastat tagant. **Viige nad ühe konkreetse nimetuse alla.**

- 44 Postimehes ilmub aegajalt vesteid-arvamuslugusid, milles Mammi midagi arvab. *Mammile tundub, et tal on midagi viga, sest mida vanemaks ta saab, seda rohkem rahul ta on oma eluga.* **Kes on see ajakirjanik**, kes neid lugusid kirjutab?

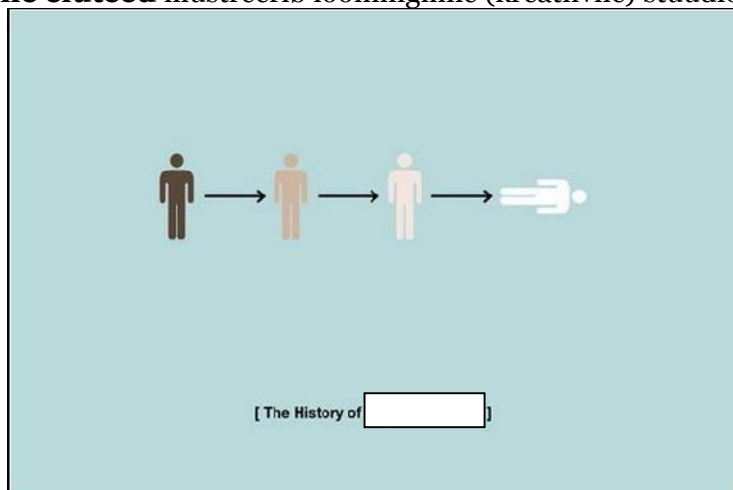

- 45 **Kes laulab?**

- 46 **Kellest jutt?** 1899 astus ta Peterburi konservatooriumi, 1908. aastal lõpetas kõrgkooli klaveri erialal kuldmedaliga ning kompositsiooni erialal hõbemedaliga. Lisaks autasustati teda Rubinsteini-nimelise preemiaga, milleks oli kontsertklaver "Schröder". Ehkki küsitav on komponerinud muusikat mitmes žanris, sh kaks sümfooniat, kolm avamängu, neli ooperit, kolm kantaati, kammermuusikat erinevatele koosseisudele ja umbes 30 koorilaulu, kirjutas ta väljapaistva pianistina kõige enam siiski klaverimuusikat. Sinna kuulub viis klaverikontserti, kaks sonaati, kaks sonatiini, üle 20 etüüdi, prelüüde ja muid miniatuure. Tema ooper "Sabina" (1905) ja Sümfoonia nr. 1 (1908) on eesti muusikas esimesed vastavas žanris teosed.

- 47 **Kelle eluteed** illustreerib loomingiline (kreatiivne) stuudio H-57 sellise postriga?

- 48 Kõik teame Juhan Smuuli raamatut (humoristlik fragmentaarium) *Muhulaste imelikud juhtumised Tallinna juubelilaulupeol*. Kes on aga kirjutanud jutustuse *Muhulaste imelikud juhtumised [Tartu] juubeli-laulupidul*?

- 49 Meenutab Daniel Palgi: „Lõpuks, 10-nda mai õhtul levis kuulds, et homme hommikul hakatakse nn Akadeemilises Raamatus müüma. Ja kui ma hommikul kell 9 läksin tööle, oli ülikooli peahoone ukse juurest näha kuidas mitmekordne saba tuli „Werner“ kohviku juurest ja keeras ümber nurga kino poole. Läksin siis hiljem vaatama, inimesed seisid kahe-kolme kaupa pikireas, järjekord venis veel edasi“. Aasta oli siis 1957. Millist kirjandusteost (autor ja teos) sellise furooriga müüdi?

- 50 Tuntud piibllilool Neitsi Maarjast ja Jeesusest on soomlaste Kalevalas analoog. Neitsi Marjattale sünnib isata poeg, kes ristitakse hiljem Karjala kuningaks. Kahjuks polnud soomlastel Joosepit, kelle kraesse lugu keerata ja Marjatta pidi ennast mõne aja metsas varjama. Millest sündis Marjattale poeg vastavalt Kalevala, 50. (e. lõpu-) runole?

Vastused

1.	Aleksander Suur	IS
2.	Benedictus	KN
3.	Leopold I, Belgia	KN
4.	Garlieb Helwig Merkel	KN
5.	esimesed V2 rünnaku ohvrid	TT
6.	Türkmenistan	TS
7.	Marju Lauristin	TT
8.	Blue Nun	TT
9.	La Muu	IS
10.	Lövenbräu	JA
11.	korgitamm, Portugal	TS
12.	vetikad	TS
13.	emakala	TT
14.	Laukapuu	KN
15.	Talveunne jäämine	KN
16.	Kärdla, Pärnu	TT
17.	Töll, Piret, Leiger, Tiiu	KN
18.	Po	TS
19.	Uluru / Ayers Rock	IS
20.	Kaasan	TT
21.	Gregooriuse kalender	TS
22.	Lumememmede päev	JA
23.	Itaalia	TS
24.	Indoneesia, Brasiilia	TS
25.	Lumivalgeke ja seitse põialpoissi	JM
26.	kõlad	KN
27.	kofeiin	TT
28.	spidola	TS
29.	Norra	KN
30.	Vana Testamendi I tõlge	TS
31.	Vibulaskmine	TS
32.	Theodor Andresson	KN
33.	Amsterdami Ajax ja Müncheni Bayern	JM
34.	darts	TS
35.	Fred Borre Lundberg	IS
36.	Kalju Komissarov	TT
37.	Leonid Bronevoi	TS
38.	van Goghi muuseum	TS
39.	Endeavour Morse	IS
40.	Auguste Rodin	TS
41.	Olev Subbi	IS
42.	Vassili Kandinsky	TT
43.	Kursi koolkond	TT
44.	Ene Pajula	KN
45.	Bonnie Tyler	JM
46.	Artur Lemba	KN
47.	Michael Jackson	TS
48.	Eduard Vilde	KN
49.	Giovanni Boccaccio, Dekameron	TT
50.	Paluka (pohla) marjast	TS

Küsimused: Jaan Allik, Jaanus Moppel, Koit Nook, Aare Olander, Indrek Salis, Tenno Sivadi, Tõnu Talve

